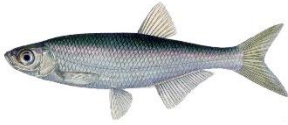

SLATKOVODNE RIBE

UKLIJA

Uklia (*Alburnus alburnus*)

Uklia ima vitko tijelo, zelenkasta leđa i srebrnast trbuh. Ljuske joj lagano ispadaju ako je prihvatimo rukom. Perajice su joj sivozelenkaste. Naraste do 20 cm. Živi u jatima uz površinu vode, obično u području deverike, a nalazi se gotovo u svim srednjoeuropskim vodama od Sredozemlja do sjevernih krajeva. Zimi se povlači u dubine. Mrijesti se od travnja do lipnja u plićacima. Živi u vodama Dunavskog sliva, a neke njezine podvrste u vodama Jadranskog sliva. Lovi se na najlakši pribor. Skače rado i na domaću muhu. Lovi se i na sitnu glistu ili kuglicu kruha. To je naša riječna "sardelica" i naši je ribolovci love kad ništa drugo ne grize. Vrlo je dobar mamac za krupniju ribu, premda je dosta osjetljiva i neotporna.

AMERIČKI SOMIĆ-CVERGL

Američki somić-cvergl (*Ictalurus nebulosus*)

Kao i pravi som nema ljusaka, na leđnoj peraji i na prsnim perajama iam šiljaste bodlje, kojih je ubod bolan i peče. Glava mu je široka i velika. Oko usta ima 8 brčića. Gornji mu je dio tamnomaslinast do ružičastosmeđ, a donji bijeloprljav. U nas naraste do pola kilograma težine, ali obično su primjerci do 20 dkg. Donesen je iz Sjeverne Amerike i raširio se po našim vodama, a posebno u barama i stajaćim rukavima. Za život mu ne treba mnogo kisika u vodi. Polagano raste i također je svežder pa prihvaća svaki živi mamac. Ždere ikru, mlađ, gliste i vodene životinjice. Lovi se na glistu i kederov repić, i to na dnu. On će naći glistu i u gustoj vodenoj travi u bari ili ribnjaku pomoću njuha i svojih opipnih brčića. Javlja se u proljeće čim zatopli i kreće se do kasne jeseni. Zahvalan je objekt za sportske ribolovce jer je vrlo proždrljiv i čvrsto hvata mamac. Obično grize podveče i ranom zorom. Najčešće ga love priborom na plovak ili se baci udica iz štapa za potezanje opterećena olovom na dno. Meso mu je vrlo dobro i ima gotovo samo kralješnicu bez sitnih koščica.

DEVERIKA

Deverika (*Abramis brama danubii*)

Tijelo joj je plosnato, s visokim hrptom. Sivkasta je, a prema trbuhu srebrnasta. Peraje su joj sive, a glava malena. Ima dulju i jaku podrepnu peraju i velike ljuske. U nas može narasti do 3 do 4 kilograma težine. Zadržava se u dubokim i mirnim mjestima u rijeci gdje ima vodenog bilja. Tu ruje tražeći hranu. Hrani se kao i šaran - crvima, ličinkama i biljnim travama. Obično se kreće u jatima, a u nas je ima u većim količinama u Savi, Dravi i Dunavu. Mrijesti se u svibnju i lipnju, pa na plićim mjestima odlaže sitnu žućkastu ikru na vodeno bilje. Ikru odlaže obično tri do četiri dana za mirnog i tihog vremena. Deverika je plašljiva riba, pa se najbolje lovi zimskih mjeseci u mutnoj vodi. Lovi se na dnu, laganim priborom na plovak i manjom udicom, i to obično na glistu, krumpir, kruh ili tijesto. Meso joj ima dosta kostiju, ali je ukusno i tečno. Obično je naši ribiči po strani zarezu i jače peku tako da se sitnije koščice preprže.

KRUPATICA

Krupatica (*Blicca bjoerkna*)

Krupatica ima plosnato, visoko tijelo kao i deverika, ali još manju glavu. Gubica joj je tupa. Promjer oko joj je veći od duljine gubice. Podrepne peraje počinju iza završetka hrpta. Hrbat joj je smeđe-zelenkast, bokovi srebrnasti, modričastog sjaja. Neparne su joj peraje sivkastomodre, a prsne i trbušne crvenkaste. Srednja joj je duljina od 20 do 30 cm. Jede kao i deverika biljnu hranu i sitne životinjice. Zadržava se u rijekama sa slabom vodenom strujom te na ilovastom i pjeskovitom dnu.

Mrijesti se u svibnju i lipnju pa odlaže ikru na vodeno bilje. Oprezna je i plašljiva, a lovi se kao i deverika. Meso joj je znatno lošije kvalitete i puno sitnih kostiju.

JEZ

Jez (*Leuciscus idus*)

Ljuske su mu sitne, a trbuh bijel. Tijelo mu je dosta istegnuto a usta malena. Hrptene i repne peraje su sivomodre, a ostale crvenkaste.

Živi u rijekama i jezerima sjeverne Europe, a u nas u rijekama Dunavskog sliva. Voli bistru, hladnu i duboku vodu. Zimi se zadržava samo u najdubljim mjestima. Plašljiv je, ali okretan. Drži se i jačih struja uz

pjeskovito ili šljunkovito dno. Naraste od 3 do 4 kilograma težine. Hrani se crvima, ličinkama i vodenim kukcima. Na početku svibnja sakuplja se u jata za mrijest i ide u plićake.

Lovi se pri dnu u proljeće i kasnu jesen na tanke crvene gliste ili tijesto ili na umjetnu mušicu (vodencvijet, aleksandra) te skakavcima. Zaletjet će se i na varalicu. On grabi naglo i odmah ga treba zategnuti, jer čim osjeti otpor pušta mamac. Kad osjeti da je uhvaćen, snažno se bori i bježi u jaču struju. Premda ima dosta sitnih kostiju, meso mu je dobro za jelo.

CRVENPERKA

Crvenperka (*Scardinius erythrophthalmus*)

Vrlo je slična bodorki pa ju je teško razlikovati. Leđna joj je peraja na vrhu crvena a i ostale peraje, osim prsnih, koje su narančaste. Nešto je viša i plosnatija od bodorke. Razlikuje se od bodorke i po tome što su joj trbušne peraje smještene ispred leđne peraje, dok su kod bodorke trbušne peraje ispod leđne. Mrijesti se i živi na područjima kao i bodorka. Također voli mirnije vode, obrasle biljem. Živi u jatima i drži se dna, gdje traži hranu. Naraste do kilograma težine. Obično se zadržava na istom staništu pa ne ide u veće dubine, jedino se zimi ondje nalazi. Lovi se kao i bodorka na isti način i istim mamcem. Meso joj nije kvalitetno.

ŽUTOKA

Žutooka, Bodorka (*Rutilus rutilus*)

Ima spljošteno tijelo, na hrptu zelenkasto, a bokovi su srebrnasti, perajice crvene ili žučkaste. Oči su joj žuto-crvene, po čemu je i dobila ime, glava malena, usta također mala.

Živi po cijeloj Europi u jezerima i slatkim tekućim vodama, a u nas se nalazi u vodama Dunavskog sliva.

Naraste do jednog kilograma težine, a mrijesti se u travnju i svibnju polažući ikru na vodeno bilje. Najviše se hrani ljeti, a zimi gotovo i ne prima hranu. Drži se u jatima i pri dnu, gdje traži hranu: crve, ličinke i dr.. Brza je i okretna riba te dosta oprezna, premda je proždrljiva. Voli mirniju vodu, obraslu rslinjem i travom. Lovi se na lagani pribor i sitniju udicu na sitne crvene gliste, kuglicu kruha, kukca, crve i dr. Meso joj je puno sitnih košćica i bljutavo. Sportski je ribolovci koriste obično kada kuhaju riblju juhu gdje ubacuju raznu sitnu ribu. Kao mamac je dobra za grabežljivu ribu.

PODUST

Podust (*Chondrostoma nasus*)

Podust je poznata riba, a zovu ga još i skobalj, škobalja, tintaš, jatnik, šljivar, rijaš, i štopser. Naraste od 25 do 50 cm, a može biti težak do kilogram i po. Leđa su mu tamnozeleno, bokovi i trbuh srebrnastobijeli, perajice crvenkaste, a one na hrptu sivkaste. Tijelo mu je izduženo i vitko, obloženo pravilnim redovima ljusaka. Prepoznat ćemo ga po ustima koja su smještena ispod izdužene njuške. Usne su mu rožnate i

oštre jer njima struže biljnu hranu i alge s kamenja na dnu rijeke. Unutrašnja prevlaka trbušne stjenke presvučena mu je crnom opnom pa ga zato i zovu tintaš. Vrlo je osjetljiv i oprezan, te se kreće u jatima. Za niskih vodostaja i ljeti drži se uz vodenu struju, a kada se vode zamute i podignu, prilazi k obali u pliće zaljeve i pješčane limane te se kreće uz polje i plića napajalište. Drži se obično srednjih tokova i visinskih voda, posebno u području mladice, kojoj je i glavna hrana.

Odlično se prilagođuje životu i u hladnijim vodama, a osjetljiv je na zagađenje vode pa se u takvom slučaju brzo povlači. Jata podusta imaju svoja migraciona kretanja zbog mrijesta ili bolje prehrane. Ta kretanja mogu biti uzvodno i nizvodno, pa čak i iz rijeke u rijeku.

Podust dosta brzo raste, naročito u prve tri godine. Nakon šest godina podust je dug oko 50 cm i težak više od kilograma. Sa tri godine je zreo za rasplod. Mrijesti se od ožujka do svibnja, već prema temperaturama vode i vremenskim uvjetima. Putuje u jatima na prikladna šljunkovita i plića mjesta. Tada mu boje tijela postaju intenzivnije. Ženka odlaže do 100 000 komada ikre, promjera oko 1,5 mm, na protočnoj vodi, a ikra se lijepi na šljunak na dnu rijeke. Kod nas podust živi u vodama Dunavskog sliva, međutim, njegovo se područje u Europi proteže od sjevernog dijela Francuske i Nizozemske kroz srednji dio Njemačke do srednjeg dijela bivšeg SSSR-a, te do obale Kaspijskog i Crnog mora. U sjevernoj Španjolskoj i južnoj Francuskoj živi i jugozapadni europski podust (*Chondrostoma polylepis*), a u području sjeverne Italije podust (*Chondrostoma soeta*) koji može narasti do 45 cm u dužinu. Podust se lovi laganim ribičkim štapom ili teleskopom koji treba stalno držati u ruci jer je podust vrlo oprezna i plašljiva riba koja će izbaciti mamac iz usta čim joj se nešto učini sumnjivim. Zato najlon mora biti tanak, a udica mala. Umjesto čepa koristi se vrlo osjetljivo pero ili poseban plastični tanki plovak koji se dobro vidi i na kojem se može primijetiti i najmanji dodir ribe. Stavlja se malo olovo (samo ono najpotrebnije s obzirom na plovak) i predvez na desetak centimetara između olova i udice. Ribolovac treba reagirati i na najmanje micanje štapa. Kao mamac najpouzdanija je kuglica kruha ili jednostavno malo zgnječen kruh kako ne bi odmah otpao s udice. Dobar mamac su i brašneni i mesni crvi, tanka crvena glista iz stajskog gnoja, te kuhani krumpir, žganci, ili komadići zgrušane krvi. Meso podusta je ukusno, ali ima mnogo sitnih kostiju. Obično se prži malo jače na ulju ili masti, ali bolje ga je marinirati jer se lakše jede, a ništa se ne gubi na okusu i kvaliteti.

BABUŠKA

Babuška (*Carassius auratus gibelio*)

Babuška potječe iz Sibira, a ima je u Kini i Japanu, odakle se proširila sve do europskih voda, pa i do naših krajeva. Ima je mnogo u rijeci Dravi, odakle je došla u Dunav i Savu. Ima je dosta u Bosutu i pritocima, a javlja se i Kupi. Došla je i s mlađem amura i tolstolobika uvezenim iz Mađarske u neke naše ribnjake pa je iz njih prešla i u otvorene vode. U ribnjacima je postala prava napast jer jede hranu namijenjenu šaranima. Za sportske ribolovce babuška je zanimljiva riba

koja pod povoljnim uvjetima naraste više od kilograma težine. U vodama koje se sve više zagađuju i masovno izlovljavaju, babuška je dobrodošla za rekreaciju i zabavu.

Babuška je nešto vitkija od našeg karasa i srebrnaste je boje. Nema brčića kao šaran i nije velika; obično je dugačka dvadesetak centimetara. Živi u vodama stajaćicama, rjeđe u tekućim vodama, ako je dno glibovito a voda toplija. Nešto je manje otporna od karasa. Za tri-četiri godine babuška naraste do dvadesetak centimetara, ženka je tada spolno zrela, a odlaže i do 400000 komada ikre. Budući da ikru ne mora oploditi mužjak babuške, već mužjaci bilo kojih bijelih riba., babuške se brzo šire. Te druge vrste ne oplođuju ikru direktno jer bi u tom slučaju nastali mješanci. Međutim, oni pokreću u jajašcu daljnji razvoj i iz njega će se, iako je neoplođeno, izleći babuška i to uvijek ponovo ženka. Zbog toga babuška ima izuzetne mogućnosti masovnog širenja svoje vrste, što kod drugih ribljih vrsta u našim vodama nije slučaj. Babuška je podložna nekim bolestima i manje je otporna od šarana i karasa. Lovi se kao i karas, udicom. Rado prihvaća glistu, crve ili tijesto. Pribor za ribolov treba biti osjetljiv, a mamac malen. Meso joj je dobro za jelo i nalik je šaranovom. Hrani se crvima i ličinkama iz mulja.

KARAS

Karas (*Carassius carassius*)

Vrlo visoka hrpta, a glava mu je mala. Usta su mu bez brčića. Tijelo mu je plosnato i široko. Sličan je šaranu, a boja mu žuta do tamnozlatnožuta. Zubi su mu u ždrijelnici, drukčiji nego u šarana. Naraste do kilogram i po težine. Raširio se po Srednjoj Europi i Aziji, a drži se mirnijih voda i bara obično na dnu. Može živjeti u vodi s malo kisika, a prezimit će zimu i ukopati se u mulj ako je hladno. U nas živi u svim nizinskim

vodama Dunavskog sliva. Hrani se kao i šaran, skupljajući po mulju crve, ličinke i biljnu trulež. Ikrnu odlaže kao i šaran na vodeno bilje. Vrlo je žilav pa će živjeti i nekoliko sati ako ga izvadimo iz vode. Lovi se kao i šaran, samo lakšim i tanjim priborom. Meso mu je slično šaranovu i, premda živi na muljevitim mjestima, obično mu meso ne poprima miris mulja, kako se to obično dešava kod ribnjačkog šarana.

MRENA

Mrena (*Barbus barbus*)

Leđa su joj tamnozeleni, bokovi tamnozlatni, trbuh bjelkast. Tijelo je izduženo vretenasto, usta velika, mesnata, a na gornjoj usnici su po dva mala brčića. Glava joj je šiljasta, a oči malene. Na prednjem dijelu leđne peraje ima nazubljenu kost. Čvrsta je snažna riba koja pliva čelom prema struji. Može narasti do 7-8 kilograma težine. Naseljuje tekuće

vode srednje Europe. Živi u jatima i putuje za vrijeme mrijesta uzvodno. Noćna je riba i po danu se zadržava u strujama i pod slapovima, a uvečer traži hranu i po plićacima. Osjetljiva je na studen pa pod jesen, čim vrijeme zahladi, traži zaklone i pada u neku vrst zimskog sna iz kojeg se budi tek nakon toplijih proljetnih velikih voda. Mrijesti se od svibnja do konca srpnja. Mrijesti se u jakoj tekućoj vodi, a ikru lijepi po kamenju i šljunku.

Malene mrenice se izlegnu nakon tjedan-dva i izlaze u manje pritoke i potoke dok ne porastu. Rastu prilično brzo. Oprezna je i snalazljiva u struji. Najbolje je vrijeme lova u kolovozu i rujnu, a može se protegnuti i na listopad, ako je vrijeme toplo a voda bistra, i proljeće ako je toplo vrijeme i nizak vodostaj. Najbolji rezultati postižu se predvečer i zorom jer je ina noćna riba. Naći ćemo je u dubokim snažnim strujama rijeka, uz strme i podlokane obale s pješćanim dnom. Uzima hranu sa dna, zato mamac mora biti na samom dnu, što znači da najlon s udicom treba dobro opteretiti olovom. Najbolja meka je glista, sir i žganci. Mrena grize oprezno i udica mora biti dobro pokrivena mamcem. Treba je brzo zategnuti čim se osjete prvi udarci na udici. Meso mrene je puno sitnih kostiju, ali je ukusno i dobro. Za vrijeme mrijesta ne valja jesti ikru mrene jer izaziva proljev i grčeve. Meso nije štetno, a njezin otrov u ikri je termostabilan i ne uništava se ni kuhanjem ni pečenjem.

LINJAK

Linjak (*Tinca tinca*)

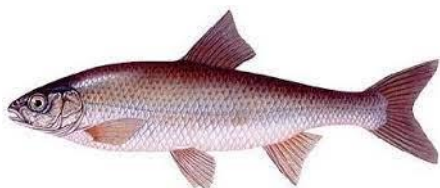
Tijelo mu je dosta nisko a rep kratak i čvrst bez velikog ureza. Usta su mu mala i na uglovima ima par brčića. Ljuska mu je sitna, a koža debela i sluzava. Bočna mu je linija puna a u prednjem dijelu se blago uzdiže prema glavi. Leđa su mu tamnozeleno ili sasvim tamna, a bokovi i trbuh zelenkastotamni ili zlatnožuti, što ovisi o boji i bistrini vode u kojoj živi. Živi u stajaćim i tekućim vodama Europe, bogatim biljem, muljem i glinom. Naraste obično do 2 kg težine. Mrijesti se od svibnja do lipnja, a ikru odlaže na vodeno bilje. Zimu provede zakopan u mulju i spada među riblje vrste koje mogu živjeti s malim postotkom kisika u vodi. Hrani se poput šarana sitnim životinjicama i mekušcima sa dna. Intenzivno se hrani samo ljeti, a zimi troši ono što je prije uhvatio.

Dosta je mirna riba. Lovi se na plovak priborom za udičarenje kao i šaran, obično u proljeće, a prihvatiti će glistu polagano i oprezno.

Što je voda bistrija, linjak se više povlači k sredini riječnog korita, inače se skriva u travama i vodenom bilju. Uhvaćen je borben pa ga treba hvatati čvrstim priborom.

Meso mu je masno i ukusno, posebno ako živi u tekućim vodama jer tada nema zadah po mulju.

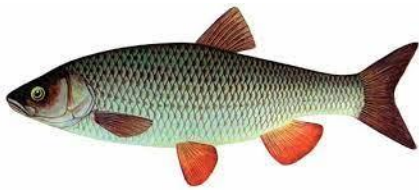
KLENIĆ

Klenić (*Leuciscus leuciscus*)

Klenić je slatkovodna riba koja pripada obitelji Cyprinidae. Ima vretenasto tijelo i mala, ispupčena usta. Glava i leđa su mu tamno plave boje, a sa strane ima sjajnu srebrnkastu boju sa brojnim tamnim linijama. Trbušna i analna peraja su bijele, prošarane svijetlo crvenom bojom, a leđna i prsna su na krajevima crne. Leđna peraja ima samo sedam šipčica a repna peraja je jako rascijepljena. Naraste najviše do 40 cm, a najveća težina je 1 kg. Može živjeti do 16 godina. Preferira vodu od 6.0 do 8.0 pH, a idealan raspon temperature mu je od 4 do 20° C. Nastanjen je u rijekama i potocima Europe, sjeverno od Alpa, kao i u Aziji. Najviše je prisutan u Francuskoj i Njemačkoj. Voli čiste potoke, plivajući preko šljunkovitog dna dubokih mirnih voda zimi, a blizu površine ljeti. Iako je tipična slatkovodna riba zna ući u bočate vode na istoku Baltičkog mora. Živahna je i aktivna riba, rado se skriva iza kamenja, zimi boravi u dubljim vodama. Klenić se najviše hrani mekušcima, ličinkama, kukcima, biljkama se iznimno rijetko hrani. Klenić se razmnožava između ožujka i lipanj. Ženka oko 30.000 jajašaca, koja se lijepe na vodeno bilje, potopljene panjeve i kamenje. Pretpostavlja se da se klenić razmnožava u nekoliko navrata i to najprije najstariji primjerci. Spolno je zreo sa 3 godine. Godišnje udvostruči veličinu, pa klenić od jedne godine ima 25 g, od dvije godine 50 g, od tri godine 100 g i od četiri 200 g.

KLEN

Klen (*Leuciscus cephalus*)

Klen nije prvorazredna riba. Takozvana bijela riba manje se cijeni, iako se naši ribolovni kriteriji s vremenom sve više mijenjaju, zajedno s promjenama u tokovima naših rijeka i života u njima.

Klen je dosta pravilno i lijepo građen. Ima veliku glavu, široko i spljošteno čelo te velika usta. Po bokovima i po donjem dijelu tijela je srebrnast, a po hrptu tamnozelenkast. Krupne ljuske pokrivaju mu cijelo

tijelo i pravilno su razmještene. Hrptena i prsna perajica su crnkasto-zelene, ili malo crvenkaste, a prsne perajice su narančaste. Tijelo mu je zaokruženo i izduženo, okretan je i vješt plivač. Plašljiv je i nije ga lako prevariti. Mamac grabi naglo i silovito. Kod nas može narasti do četiri - pet kilograma, a raste vrlo brzo ako ima dosta hrane i povoljne uvjete za život. Njegov životni prostor obuhvaća veliki zemljopisni raspon, što potvrđuje njegovu sposobnost prilagođivanja vrlo različitim klimatskim uvjetima, a može se prilagoditi i zagađenijoj vodi.

Klen pripada rodu šarana. Zubi su mu duboko u ždrijelu i stoje u dvostrukom redu. Živi u svim pritocima Dunavskog sliva, a njegove podvrste i srodnici u cijeloj našoj zemlji. U nekim jezerima živi bijeli klen, a sitnoljuskavi u Dalmaciji.

Mnoge podvrste dosežu tek dvadesetak centimetara pa nisu posebno zanimljive za sportske ribolovce.

Uglavnom se upotrebljavaju kao mamac za krupniju ribu. No, klen je posebno zanimljiv jer se može loviti gotovo tokom cijele godine.

Klen se najčešće zadržava na površini vode te u strujama i brzacima gdje hvata mušice i kukce. Krupniji komadi zadržavaju se u dubljim limanima ili se skrivaju pod granjem uz obraslu obalu. Živi u gornjim tokovima, uz pastrvu i lipljana, do nadmorske visine oko 1000 metara, u srednjim tokovima i u nizinskim dijelovima velikih rijeka. Prilagođava se izvorskim temperaturama vode od 10 °C pa sve do temperature nizinskih rijeka do 22°C. Za mrijest i razmnožavanje traži posebne uvjete i ne putuje u svadbenim plovama u potrazi za pogodnim mjestima kao ostale riblje vrste. Brzo je sposoban za rasplod i mrijest, pa se mrijeste i manji primjerci, a odlaže oko 100 000 komada ikre na šljunkovite i biljem obrasle plićake.

Klen je svežder. Mali se klenići u jatima zadržavaju u rječicama ili potocima uz šljunkovito dno. Mlad se hrani planktonima i vodenim biljem, a poslije se spušta u veće vode i jelovnik mu se nevjerojatno proširuje. U nizinskim vodama, gdje uz obale raste dud, višnja, trešnja ili šljiva, klen će se hraniti i voćem. Kao mamac prihvatit će sve - od gliste do životinjske iznutrice - zatim žito, kruh ili tijesto. Na visinskim tokovima hvatat će peša, a niže nizvodno sitnog kedera. Napast će i žabu i punoglavca, poći će i na sir, palentu ili makarone. Privlače ga razni crvići, rovc i razni kukci, posebno skakavci i hruštevci, a dobar su mamac i muhe i mušice. Dakle, u ribolovu na sveždera klena, mamac nije problem.

Lovi se na čekanje pri dnu, pogodnim mamcima ili pomoću štapa za potezanje uz rolu i varalicu.

Upotrebljava se tanji najlon i manje varalice - leptiri ("meps") broj 1 do 3, ovisno o bistrini vode (mutnija - bijeli, bistrija □ žutija). Varalicu treba potezati preko brzaka i preljeva, iznad dubljih mjesta gdje klen obično vrebna na sitniju ribu. Za sunčana i topla vremena zadržava se uz vodenu površinu, a kad je hladnije i vjetrovito, povlači se u dublja mjesta. Poseban je užitak loviti ga pomoću mušice ili kukca. Na umjetnu mušicu najradije će poći na bumbare, kočijaša, zulu, vješticu ili na specijalno veliku Schneiderovu klenovku. Možemo ga loviti podvodnom i nadvodnom mušicom. U jesen, pa sve do zime, najuspješnije ćemo loviti udičarenjem pri dnu ili potezanjem male varalice. Umjesto mušice možemo uzeti skakavca ili hrušta, zabacivati ih ispod granja i grmlja po površini vode te polagano puštati nizvodno da ih voda nosi. Ako nemamo posebnog pribora za ribolov umjetnom mušicom, možemo loviti i vodenom kuglom, kako bismo što bolje i dalje izbacivali mamac. Koristit ćemo suhe muhe (ožujuku, zlatnu, crnog palmera i aleksandru). Ako nemamo umjetnih mušica, na manju udicu ćemo staviti skakavca. Kako treba loviti, vidjeti ćete u praktičnim savjetima. Klen se može loviti na sva tri ribolovna načina i to na mušicu, pri dnu i potezanjem. Zato on i je prvorazredna sportska riba.

Klen se ne uzgaja u ribnjacima pa ga ne možete naći u ribarnicama. Ima mnogo sitnih kostiju i, ako su komadi manji, dosta je muke pri jelu. Klen iz visinskih tokova ima izvrsno meso i cijenen je kod sportskih ribolovaca. No, ako je vrijeme toplo, treba ga prirediti za jelo dok je sasvim svjež, jer inače meso postaje suho i neukusno. Najbolje ga je odmah narezati na komade, uvaljati u brašno i peći na ulju.

AMUR

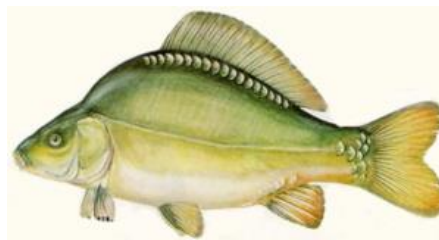
Amur (*Ctenopharyngodon idella*)

Pripada redu Cyprinoformes, podredu Leuciscinae. Ime je dobio po azijskoj rijeci Amur koja je dobrim dijelom granična voda između bivšeg SSSR-a i Kine. Amur živi u gornjem i srednjem toku te velike rijeke. U Kini živi u Žutoj i Crvenoj rijeci. Te su vode u svojim gornjim tokovima brze i naglo teku da bi se niže, nizvodno, razlile i poplavile velika područja. Amurova ženka pušta ikru u brzim tokovima, a voda je nosi površinom nizvodno do razlivenih područja gdje je temperatura vode viša od 20°C što je nužno za izvaljivanje ikre i daljnji razvoj amurova mlađa. Ona pušta 30 000 do 800 000 komada ikre koja se, oplodena, spušta površinom rijeke. Amur je lijepa i pravilno građena riba. Ima dosta široko čelo i lijepe velike ljuste. Leđa su mu zelenkasta, bokovi tamniji, a trbuh svjetliji. Leđna i repna peraja su tamnije, a ostale svjetlije. Može narasti preko metra dužine i tridesetak kilograma težine. Kod nas je spolno zreo u četvrtoj godini pri težini od preko 3 kilograma. Manji mlađ se hrani planktonom, lavrama i račićima. Kad poraste, prelazi na biljnu hranu. Brzo raste. Šeste godine može doseći težinu do 5 kilograma.

Amur je prenesen u europski dio bivšeg SSSR-a i dalje u Rumunjsku, Bugarsku i Mađarsku. Prije četrdesetak godina mlađ amura je prenesen iz Mađarske u neka ribnjačarstva bivše Jugoslavije gdje je počeo njegov uzgoj uz šarana. Hrani se vodenim biljem: trskom, mrijesnjakom, vodenom lećom, žabokrečinom, vodenom kugom, rogozom, a jede travu i djetelinu, ako mu se daje. Pravi je biljožder koji brzo raste.

Amur pojede dnevno mnogo vodenog bilja, gotovo toliko koliko je težak. Često ga upotrebljavaju u ribnjacima i za "čišćenje" obraslih vodenih površina. Meso mu je izvrsno. Ipak, postoji problem mriješćenja u našim klimatskim uvjetima. Umjetnim mriješćenjem postižu se rezultati. Vrijeme njegova prirodnog mrijesta pada u doba kada naše rijeke nemaju potrebnu toplinu za njegov mrijest. No čini se da se u zadnje vrijeme prilagodio našim vremenskim uvjetima i temperaturama vode, te se mrijesti. Amur je otporan na neke šaranske bolesti, premda je iz istog roda. Prema svom vanjskom izgledu najsličniji je našem klenu, premda se odmah može uočiti razlika jer ima znatno manju glavu. U bivšem SSSR-u amur je postao već odavno i riba sportskih ribolovaca pa su ga tamo nasadili i u neke otvorene vode. A i kod nas je već uobičajeno da je amur postao stanovnik zatvorenih voda. Obično su to društveni ribnjaci, bogati vodenim biljem. Sportski ribolovci love ga na komadiće trske, a love ga kao i šarana na kukuruz, žgance, te modernijim i sofisticiranijim metodama kao što su lov "boilom". On je borbena riba i, kad osjeti da je uhvaćen, bori se žestoko. I kao što smo iz dosad iznesenog vidjeli amur je odlična privredna i sportska riba koja je sve više zastupljena u našim vodama.

ŠARAN

Šaran (*Cyprinus carpio*)

Po šaranu je cijeli jedan dio ribljeg roda dobio svoje ime. latinski naziv šarana je *Cyprinus carpio*, a ribe šaranskog roda zovu se ciprinidi. Čak i određenu vrstu voda, nizinskih, koje sasvim polagano

teku, nazivamo ciprinidnim vodama. U toj ribljoj porodici ima na stotine vrsta raznih riba koje žive u južnoj Europi i slatkim vodama Azije, Amerike i Afrike. Njihova je zajednička značajka da u gubici nemaju zube, nego imaju duboku ždrijelu sa svake strane po jednu kost ("ždrijelnicu") i na njoj po nekoliko zuba koji žvaču i potiskuju hranu na ždrijelnu ploču, te je tako drobe i usitnjuju.

U nas postoje riječni (divlji) i pitomi ili ribnjački šaran. Razlikuje se po građi tijela jer je ribnjački zbijenija tijela i višeg hrpta negoli riječni šaran. U ribnjacima ima i potpuno ljuskavih šarana (na slici) i veleljuskavih koji imaju po bokovima velike krupnije ljuste, te maloljuskavih koji imaju povezan niz ljustaka po hrptu od glave do repa i skupinu nepravilno razmještenih ljustaka u području repa, te golih šarana koji su potpuno bez ljuste.

Živi u stajaćim i polako tekućim vodama. Rasprostranjen je i u Europi i u Aziji. U nas ga ima u svim slivovima.

Šaran se mrijesti uglavnom u svibnju i u lipnju, a ako je godina hladna, mrijest se produžuje i kasnije. Šaran je već u trećoj godini života sposoban za rasplod. On ima mnogo ikre, ali ima i mnogo neprijatelja koji tu ikru napadaju. Mužjaci i ženke traže zgodna mrijestilišta - plitka mjesta obrasta gustim vodenim biljem. Ženka odlaže jaja na šaš i trave, a mužjaci je prate i oplođuju jajašcima. Kroz tjedan dana izvali se mlađ koji brzo raste, pa su to u jesen već ribice dugačke 10 do 11 cm. Druge godine mogu biti teški i do pola kilograma, a treće i do kilograma, da bi u četvrtoj godini mogli imati već od 2 do 3 kilograma. Čini se da je šaran dobroćudna riba, ali je vrlo oprezan i vješt u opasnosti. Ako ga hvatate mrežom, pokušat će se podvući ispod mreže ili je preskočiti. Šarani pamte mjesta gdje im se daje hrana, žilavi su i otporni, pa i bez vode ne ugibaju tako lako. Lovi se na različite načine i mamce. Od glista, crva, kruha i žganaca do kukuruza, te modernijih i sofisticiranijih metoda kao što su lov "boilom".

Najbolje je vrijeme za lov ujutro i predveče, kad su jata u pokretu i traže hranu. Najbolji su mjeseci za lov od srpnja do listopada.

Šaran najviše voli tiha i duboka mjesta u jezerima i rijekama. Za vrijeme velikih vrućina povlači se u hlad ili pod lopoče i vodeno bilje uza samu površinu vode. U nas mogu narasti veliki komadi i nerijetko preko 20 kilograma težine.

Šaran je riba koja će dolaziti svaki dan na određeno mjesto ako ondje nalazi hranu. Stoga ribiči koji love šarana nekoliko dana prije polaska u ribolov hrane na mjestu gdje misle loviti.

Meso mu je ukusno, ali može biti i premasno s mirisom mulja. Tada ga treba držati neko vrijeme u čistoj vodi pa će miris nestati.

ŠTUKA

Štuka (*Esox lucius*)

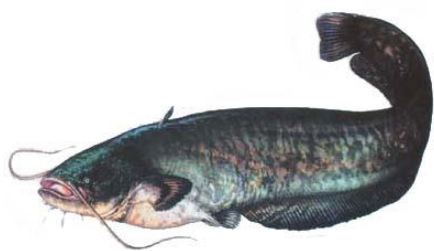
Tijelo joj je prilagođeno i građeno tako da može brzo plivati i dostići svoj plijen. Duga je i vitka, glava joj je spljoštena, gubica šiljata s oštrim zubima okrenutim prema unutra, pa kad zgrabi ribicu, više je ne ispušta. Zelenkaste je boje, a sa strane ima žućkastobjelkaste pjege, ljuske su joj sitne. Trbuh joj je bijel, a hrbat tamnozelen; oči izbuljene, a leđna peraja

položena daleko otraga. Kad brzo pliva, prsne su joj i trbušne peraje priljubljene sasvim uz tijelo. Naraste do 15 kg težine. Drži se gornjih slojeva vode, gdje vrebaju sitnu ribu. Štuka živi gotovo u cijeloj Europi, osim u Španjolskoj i južnoj Italiji. Štuka je u prvom redu riba Sjeverne Amerike, a u Europi Skandinavije, Rusije i Sibira. Raširena je i u Aziji.

Štuka je vrlo poznata riba, koja živi uglavnom u području voda što polagano teku. Najviše ih ima u barama, jamama i mirnim rukavcima naših rijeka. U Skandinaviji i Sibiru štuka može narasti preko 2 metra, a do 30 kg težine. Štuka se mrijesti od veljače do travnja, na plitkim obalama obraslim vodenim biljem, a ženki se pridružuju jedan ili dva mužjaka. Ženka od 2-3 kg snese oko 100 000 jaja veličine oko 3 mm. Ovisno o temperaturi vode izvale se jaja za 2-3 tjedna, ali obično veći dio mlađa propada od samih štuka koje ga požderu. Štuka je prikladna riba za umjetni uzgoj u ribnjacima. Ona osjeća kretanje sitne ribe više bočnom crtom negoli vidom. Primijećeno je da reagira na crvenu boju, pa će varalicu sa malo crvene vunice na repu štuka napasti prije nego ono bez crvenog ukrasa. Štuka živi uz trave, lopoče, panjeve i klade, gdje vrebaju na sitnu ribu. Štuka je posljednjih godina i kod nas zaštićena za vrijeme mrijesta, jer zbog svoje proždrljivosti često nalijeće na varalicu pa postoji opasnost da se i ona u nekim vodama decimira ako se ne vodi briga i o održavanju njene vrste. Nije rijedak slučaj da je štuka uhvaćena na varalicu i da joj još iz gubice viri repić malo prije uhvaćene i prožderane ribice. Za nas sportske ribolovce štuka je vrlo zanimljiv proždrljivac koji nam može pružiti mnogo sportskih užitaka. Ona brzo raste i može pod povoljnim uvjetima u prvoj godini dostići gotovo kilogram težine, a u idućim godinama može još i brže rasti. Ona napada sve živo u vodi osim balavca i, kažu, linjaka. Štuka obično odlazi u lov na sitnu ribu zimi i u proljeće potkraj dana, a ljeti znatno kasnije. Kasnije poslije podne i predvečer ona će tražiti hranu u toku cijele godine. Izlazi na mjesta i plicake gdje se zadržavaju keđeri i sitnija riba, a osobito na napajališta, na plitke obale ili jaču struju gdje sitna riba teže pliva. Zgrabit će i žabu ili miša ako na njih naiđe. Lovimo je na potezanje ("špinanje"), rubom ili na grunt živim mamcem. Rijetko se može dogoditi da naleti i na glistu, osobito ako je jako mutna voda. Od

varalica najbolja je nešto veća varalica (10-12 cm zajedno s trokukom na repu). U bistrim vodama bolja je žuta, a u mutnijim srebrnastobijela varalicama. Dobar je i leptir (meps) malo veći, broj 5 ili 6. Najlon treba biti jači. U barama i vodama stajačicama dobro je loviti imitacijom varalice miša s repićem. U dubljim vodama dobro je loviti pletenicom (copfom), na koju će štika također rado naletjeti. Kao predvez za ribolov na štku dobro je uzeti tanku čeličnu žicu ili već gotove predveze od žice za raub jer najlon štika često progrize. Dobri rezultati postižu se i špinanjem na uginulog kedera kojeg srno pričvrstili uz tzv. "sistem". Pri ribolovu varalicom ili mrtvim mamcem na "sistem" potrebno je vući varalicu tako da joj se štika previše ne približi. Više puta se dogodi da štika slijedi mamac, ali ga ne napada, tada treba ubrzati kretanje varalice, a nikako usporavati. Ako usporavamo kretanje varalice štika sigurno neće zagristi jer se tako mamac u prirodi ne ponaša. Pri ubrzavanju vjerojatnost napada je 50:50. Pri ribolovu "raubom" potrebno je poznavati vodu gdje lovimo. Ribicu bi trebalo postaviti pedalj-dva od dna uz najdublje mjesto gdje bi se mogla kretati krupna štika koja se povlači uz dno jer je tromija. Kad štika grabi ribicu na "raubu", obično je hvata poprijeko, a zatim u gubici okreće i guta. To ne mora biti uvijek tako, ali u većini je slučajeva tako. Kada štika zgrabi mamac, čep će potonuti. Ribiči griješe, ako izvlače "raub" kada čep potone. Čim štika osjeti otpor, nastoji izbaciti mamac iz gubice i pobjeći, a mi ostajemo bez ulova. Poslije prvog potonuća čepa ili prvog gibanja čepa potrebno je pričekati. Čep će zatreperiti na vodi, nakon toga, ako štika okreće kedera i započne ga gutati, krenut će prema dubini - tada treba zategnuti ribu. Slučajevi su različiti - više puta se može zategnuti odmah nakon što čep potone, ako su veće trokuke koje bi mogle zakačiti odmah štku za gubicu. Ipak, uvjerio sam se u praksi da je uvijek bilo bolje ne nagliti s potezanjem "rauba". Uhvaćenu je štku potrebno oprezno osloboditi od udice, jer nam se može desiti da ozlijedimo ruku na njenim oštrim zubima. Najbolje je upotrijebiti izvlačač ili kliješta za vađenje udice. Štika koja živi u čistim i bistrim vodama odlična je za jelo i meso joj nema zadah po mulju.

SOM

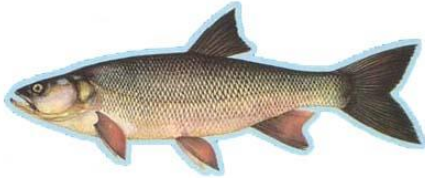

Som (*Silurus glanis*)

To je jedini europski zastupnik ove brojne porodice. Som ima veliku glavu, s velikim ustima i sitnim zubićima. Glava mu je široka i spljoštena, a oči sitne i malene. Na gornjoj usni ima dva velika brka, a na donjoj četiri mala. Tijelo mu je golo i ljigavo, a od glave prema repu sve tanje i plosnatije. Donja mu je perajica vrlo uska i produljuje se do kraja repa. Hrptena mu je perajica kratka. Gornja mu je strana sivomaslinasta i tamna, a donja prljavobjelkasta. Često ima po sebi i nepravilne pjegice. Uz jesetru i morunu spada među najveće riječne ribe i može narasti preko 300 kilograma težine. Živi u velikim rijekama srednje, sjeverne i istočne Europe. U nas ga ima u Dunavskom slivu. Som živi sam i ne kreće se u grupama. Drži se mirnih dubokih mjesta u rupama u sredini riječnog toka ili pod obalom ispod panjeva i klada. Mrijesti se od svibnja do srpnja u plićim vodama. Ženka odlaže ljepljivu ikru na vodeno bilje. U to se vrijeme nađu mužjak i ženka pa zajedno plivaju. Ako je pogodan vodostaj, mladi som brzo raste. Som je noćni grabežljivac, iako se kreće i danju kad se voda zamuti i digne. Poznato je da će som krenuti u potragu za hranom ljeti za vrijeme žestokih oluja, pljuskova i grmljavina. Kada pođe za hranom, kreće se i po najjačim vodenim strujama, a poći će i na plića mjesta. Som je proždrljiv svežder koji napada sve živo. Lovi se na čvrst i jak pribor, debeli najlon i veliku udicu. Noću se kao mamac postavi hrpa glista, pijavica i žive ribe. Ako se lovi na potezanje ("špinanje"), koristi se debeli najlon i malene teške svijetle varalice koje se povlače uza samo dno, gdje voda struji iz plićaka u dubinu. Lovi se i na takozvano "bućkalo". Ribolovac pusti da mu voda nosi čamac sredinom rijeke, a on drži u ruci čvrsto užice s mrmkom ili ribicom te istovremeno drvenim bućkalom (slično gornjoj polovici boce) bućka po vodi, stvarajući zvukove koji se čuju na stotine metara. Som dolazi u smjeru zvuka, vidi mamac i grabi ga, a o vještini ribolovca i veličini soma ovisi hoće li biti izvađen iz vode. Lovi se i na žabe, školjke, pileća crijeva i slično. Ako som uhvati mamac, on ga obično guta zajedno s udicom. U vodi je vrlo snažan i borben, pa je potrebno uložiti dosta truda i vremena da ga se izvuče. Treba polako i strpljivo manevrirati dok se som ne umori, a tek onda ga treba izvlačiti jer svako forsiranje može dovesti do gubitka ulova. Svakako se pri izvlačenju soma preporučuje upotreba gafa. Som ne voli hladnoću, pa zimu provede zakopan u mulju. Kada se dignu mutne

proljetne vode, diže se i som sa svog zimovanja. Som najbolje grize u toku ljeta pa do početka zime. Meso mu je izvrsno i s malo kostiju.

BOLEN

Bolen (Aspius aspius)

Vitka je tijela, modrozeleno hrpta, a bokovi i trbuh su mu srebrnasti. Peraje su mu rumenkaste. Ima duboko usječenu i veliku gubicu, male oči i ljuske.

Naraste od 5 do 6 kilograma težine. Živi po rijekama srednje Europe. Voli bistru ali ne prebrzu vodu. Hrani se sitnom ribom koju goni po površini i plićacima.

Mrijesti se u travnju i svibnju i tada se skuplja u jata koja kreću na plićake. Osjetljiv je pa izvan vode brzo uginu. Pred zimu se bolen povlači za sitnom ribom prema dnu, gdje i prezimi ali i goni sitnu ribu. Lovi se na "raub" na sasvim sitnu ribu i vrlo tanak pribor, a mamac se pušta niz struju. Priborom za potezanje lovi se također tankim najlonom i malim svijetlim varalicama. Lovi se i umjetnom mušicom, najbolje za vrijeme toploga sunčanog proljeća i ljeti. Jasno je da voda mora biti bistra. U obzir dolaze prirodni kukci, a od umjetnih bumbari, zulu, vještica, bijeli vodeni cvijet i aleksandra. Meso bolena je bijelo i mekano pa, iako ima dosta kostiju, vrlo je dobro.

MLADICA

Mladica (Hucho hucho)

Mladica je postala u nas dosta rijetka riba pa je nije lagano naći, a niti uhvatiti. S porastom industrijacije ona izumire kao vrsta, a u susjednoj Austriji je gotovo i nestala.

To je naša najveća salmonidna riba, a i najveća trofeja svakoga sportskog ribolovca. Glavna sezona lova na mladice je zima.

Zovu je još i dunavskim lososom, jer ostaje uvijek u području sliva

Dunava, gdje i jedino živi.

Tijelo joj je izduženo i valjkasto. Ima veliku snažnu gubicu i zube. Gornja joj je strana tijela zelenkastosmeđa ili plavkastosiva, a prema trbuhu prelazi u bijelosrebrnu boju. Po glavi i hrptu ima crne točke, a na tjemenu i hrptu nešto su veće crne pjege.

Peraje su žućkastosive i bez pjega. Koža joj je čvrsta i debela. Možemo je naći u rijekama do 1000 m nadmorske visine. Glavna joj je hrana podust, klen, pa i pastrva. Najradije se zadržava u većim rijekama, u virovima i iza velikog kamenja te podvodnih greda. Glavna obilježja rijeka gdje živi i mladica jesu hladne i pretežno biste vode, čisto pjeskovito, kamenito ili šljunkovito dno, jaka struja s brzacima, slapovima, bukovima, te dovoljna dubina i dovoljno ostalih riba kojima se mladica hrani. Obično su to teže pristupačni predjeli gorskih rijeka pritoka Dunava. Ona se, prema tome, nalazi u najgornjem području Dunava, u Dravi na području iznad i ispod Varaždina, na terenima oko 50 km toka Drave; u gornjem toku Save do Zagreba. Ima je na ušćima Kupe i Une. Na Kupi se nalazi od brane kod sela Turki u Gorskom Kotaru pa sve do Ozlja, hidrocentrale. Rijeka Dobra također ima mladice.

Mrijesti se na pješčanim terenima, gdje ženka kopa repom rupu na dnu rijeke po nekoliko dana puštajući ikru, oko nje obično pliva po nekoliko mužjaka koji se znaju i međusobno žestoko pograbiti zubima.

Mladica se lovi obično zimi, kada je tmurno vrijeme s mrazom ili laganim krupnim snijegom. Kada se hlade vode, mladica se spušta u potrazi za podustom. Ona dolazi u niže i srednje tokove, pa kasnije, kada vode zatople, opet vraća u svoja stalna područja. Ona je oprezna, dobro pliva i vidi pa je lako nije prevariti.

Zadržava se i na prijelazima gdje voda iz veće dubine prelazi naglo u plićak, ispod podlokanih obala i ispod samih slapova.

Na takvim mjestima mladica vreba sitniju ribu. Ona se lovi obično potezanjem ("špinanjem") a rjeđe krupnom mušicom. Lovi se čvrstim priborom, te velikim varalicama sve do 12 cm. Odlični rezultati mogu se

postići i pletenicom ("copfom").

Čim osjetimo otpor, treba dati jaki protupotez jer mladica ima čvrsto nepce, pa se udica neće lako zakvačiti. U ribolovu na mladice treba biti uvijek na to spreman, i ne treba špinati uz visoku obalu ili na nepristupačnom mjestu.

MANJIĆ-MANJKA

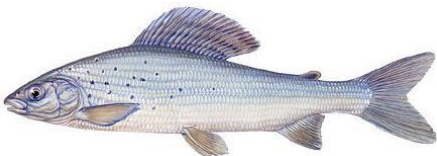

Manjić, manjka (*Lota lota*)

Manjić je na prvi pogled sličan somu. U koži su mu vrlo sitne ljuske koje se jedva vide. Glava mu je spljoštena, a na podbratku mu visi samo jedan brk. Prednja je hrptena peraja kratka no odmah se nastavlja druga do repa koji je zaokružen. Donja mu je peraja isto duga kao hrptena. Mužjak ima krupniju glavu i vitkije tijelo. Hrbat mu je zelenkast ili tamnosiv, osut nepravilnim tamnim šarama, a trbuh bjelkastosiv. koža mu je debela i sluzava. Živi u rijekama Europe, Azije i Sjeverne Amerike, posebno na sjeveru. U nas ga ima u slivu Dunava. Obično je težak do 2 kilograma, ali može narasti na dalekom sjeveru i preko desetak kilograma težine. Živi u čistim vodama s pjeskovitim dnom. Proždrljiv je i svežder pa napada i sitni mlađ i ikru. Manjić obično proguta glistu s udicom i obično ostaje na istom mjestu., tako da ga sportski ribolovac hvata slučajno, osim zimi na određenim mjestima, kad se zna gdje se zadržava. Lovi se za vrijeme mutnih voda, pogotovo zimi, na živu ribici ili glistu.

Mrijesti se u prosincu i siječnju pa se za vrijeme mrijesta skuplja u jata. Ima mnogo ikre, kao i jegulja, koju polaže po šljunku. Raste polagano, a za vrijeme mrijesta su mu jetra neobično velika kao u svih bakalara. meso mu je ukusno i dobro.

LIPLJEN

Lipljan (*Thymallus thymallus*)

Lipljan je više sličan bijeloj ribi nego salmonidu. Ima mala usta, veliku i grimiznu leđnu peraju. Na leđima ima male okrugle crne pjege, a po bokovima veće. Hrbat mu je zelenkastosiv, bokovi srebrnasto-žučkasti, a trbuh bijel. Naraste kilogram do kilogram i po težine i četrdesetak centimetara dužine. Živi u srednjoj i sjevernoj Europi. Na jugu se može naći do naše zemlje i Francuske, a na sjeveru dopire daleko sve do Laponije i Murmanska. Živi u bistrim vodama plićeg dna, šljunkovitog i ilovastog te ondje gdje se vodeni tok izmjenjuje bržom strujom i tišim mjestima. Ne voli ni pretopli ni prehladnu vodu i ne ide tako uzvodno kao pastrva, a zalazi nizvodno i u zonu mreine. U nas ga ima u Kupi, Slušnici, a nasaden je i kod Gojaka na Dobri.

Hrani se ličinkama, pužićima, sitnim vodenim životinjicama i mušicama.

Lipljan se lovi umjetnim mušicama, obično onim manjima i sitnijima. Koriste se obično mušice veličine 12 do 16, a iznimno 17 i 18. Kada je oblačno i tmurno ili zimi, lovi se većim mušicama (12-10). Sezona ribolova na lipljana počinje u svibnju. Ljeti ide na mušicu samo rano ujutro ili predvečer, a i za tmurnog vremena ili lagane kiše.

Obično se u bistrim vodama lipljan može vidjeti kako kreće prema mušici i ribolovac mora na vrijeme zategnuti uzicu.

U svibnju se koriste Horrock's fly, Hardy's Favourite te prema situaciji na samoj vodi, treba vidjeti koje mušice lete oko vode pa pokušati s najslabijima. U svibnju se mušice roje, lete oko vode i padaju u nju, pa to riba koristi. Tu su i kozarica, zlatovka, crni mrav i brljak bez krila. Ipak je glavna sezona jesen, ali se onda koriste i druge mušice.

Kad se lipljan uhvati, vrlo je borben, pobjeći će u najjaču struju ili skakati iz vode. često se veći lipljan zaleti i na manji žuti leptir ("meps" broj 2 ili 3). Svoje kretanje prema površini lipljan ne određuje prema suncu nego prema tlaku barometra. Najpovoljniji mu je tlak 755 mm; ako je niži, ide prema dnu, a ako je viši, prema površini. Pri temperaturi od 6°C lipljan prestaje uzimati hranu, a pri temperaturi od 12°C i ako je

voda toplija, postaje trom zbog nedostatka kisika u vodi.

Lipljan je spolno zreo od treće godine života, a mrijesti se od ožujka do svibnja, što ovisi o temperaturi vode i vremenskoj situaciji. Lipljan putuje uzvodno tražeći mjesto za mrijest. To su obično mirnija i plića mjesta u potoku ili rijeci. Ženka, već prema starosti, odlaže do 12 000 komada ikre. Osim starosti ženke na plodnost ribe utječu i drugi ekološki faktori u rijekama. Ikra je u prosjeku veličine od 2.5 do 3.5 mm i žute je boje. Inkubacijski period oplođene ikre traje od 45 do 60 dana.

Lipljan je osjetljiva riba, ali izvrstan plivač i po najvećoj struji. Zagađivanjem gornjih tokova voda polagano nestaje i treba paziti da se ova lijepa i plemenita riba sačuva, a to je jedino moguće čuvanjem čistoće vode i stalnim poribljavanjem.

PASTRVSKI GRGEĆ

Pastrvski grgeč (*Micropterus salmoides*)

Pastrvski grgeč je sivozelenkaste boje s tamnim leđima i svjetlijim trbušnim dijelom. Uzduž bokova i po leđima ima nepravilne crnkaste mrlje. Ima veliku glavu. Mrijesti se u svibnju i lipnju kod temperature vode od 16°C na plićim mjestima. Odrasla ženka ima, ovisno o veličini, od 2000 do nešto preko 20 000 ikre. Ikru i izvaljen mlađ čuvaju roditelji. Voli stajaće ili lagano tekuće toplije vode. Njegova domovina su slatke

vode Sjeverne i Srednje Amerike. U Hrvatsku je prenesen prije otprilike stodeset godina u neka ribničarstva. Iz ribnjaka je bježao u otvorene vode, a kada se prije šezdesetak godina prestalo s njegovim uzgojem u ribnjacima, nestao je i iz otvorenih voda. Ponovo je pred tridesetak godina kao mlađ uvezen iz Francuske i stavljen u neka naša ribnjačarstva. Ima ga i u rukavcima Drave, kao dolazi iz Mađarske gdje ga uzgajaju. Lovi se ljeti, najbolje "grize" ujutro i uvečer pri temperaturi vode od 18 do 23°C. Lovi se manje leptire (mepseve) i ostale modernije varalice i vrlo je borben. U Americi naraste do desetak kilograma, a kod nas do dva kilograma. Meso mu je izvrsno kao i grgečovo.

POTIČNA PASTRVA

Potočna pastrva (*Salmo trutta m. fario*)

Pastrva je poznata po crvenim točkama i pjegama na tijelu. Crvenih pjega obično ima manje nego crnih. Neke podvrste imaju i po leđima i po bokovima okrugle crne točke raznih veličina. Crvene točke mogu biti u nijansama - od žarko-crvene boje do sasvim svijetlocrvene. Za vrijeme mrijesta boje su jače izražene i ljepše su. Pastrve koje žive u plićim

vodama, gdje je dno pokrito šljunkom, obično su svjetlije boje, a one iz dubljih voda i podvodnih pećina ili spilja su tamnije do gotovo crne boje. Jedino su im žarkocrvene točke i bjelkasto-sivi trbuh. Mlađe pastrve se razlikuju bojom od već razvijenije i odrasle pastrve. Tek poslije druge godine života kod pastrve nastaju prave boje koje se ipak mijenjaju prema situacijama u vodi (vodostaj, količina kisika, sastav dna i dr.)

Događa se da se u istoj rijeci pastrva iz gornjeg toka razlikuje od one s donjeg toka.

Poznato je da pastrve na manjim vodama i potocima ne mogu osobito narasti zbog smanjenih mogućnosti i uvjeta. Obično su to pastrve do dvadesetak centimetara dužine. Na većim vodama, gdje su izvanredni prehrambeni uvjeti, može narasti i do deset kilograma, pa i više.

Pastrva živi u planinskim potocima cijele Europe - od dalekog sjevera do sredozemnih obala Afrike. Bitni uvjeti za njezin život su količina kisika u vodi, brzina protoka i temperatura vode.

Pastrva ima poveću glavu s tupom gubicom i velika usta s ostrim zubima. Peraje su joj čvrste i zaokružene te dosta široke. Trbuh joj je srebrnast, žućkast ili svijetlosiv, a leđa i hrbat od svijetlije do tamnozelenkaste, tamnosive ili tamnosmeđe ili do gotovo crnkaste boje. Bokovi su obično zelenkasti ili žućkasti. Ljuske su joj sitne i gotovo okrugle. Pastrva je odličan i brz plivač, a tijelo joj je lijepo i proporcijalno građeno. Idealna temperatura vode za potočnu pastrvu je do 10-ak°C međutim, ona može podnijeti i vodu od 15 do 16°C.

Pastrva se obično zadržava na jednom području, a seli se ili zbog nižeg vodostaja (obično nizvodno) ili zbog

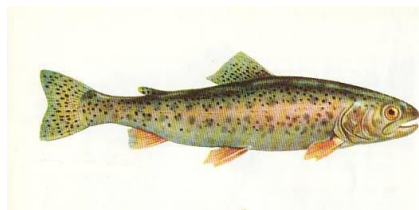
mrijesta tražeći položaje (uzvodno) te u potrazi za hranom nešto uzvodno ili nizvodno.

Prema klimatskim uvjetima obično se mrijesti obično se mrijesti od kraja jeseni do kraja siječnja. Mužjak i ženka nađu odgovarajuće mjesto koje nije previše plitko ni preduboko, na šljunčanom dnu rijeke ili potoka, pri ušću, repovima i glavom iskopaju tlo dvadesetak centimetara duboko i tamo ženka polaže ikru koju mužjak odmah oplođuje. Ženka obično polaže u prosjeku oko 900 komada narančaste ikre, promjera do 5 mm, koja se poslije otprilike dva mjeseca izvaljuje. Spolno zrela postaje nakon dvije do tri godine života. Pastrva je proždrljiva i vrlo oprezna riba. Dok je mlada, hrani se kukcima, crvima, ličinkama, larvama i insektima, a kasnije napada sve što može i na površini i pri dnu, pa čak skače iz vode za mušicama. Tada već napada i sitnu ribu, pa račiće i malu žabu.

Ribolov na pastrvu posebno je zanimljiv jer zahtijeva od ribolovca maksimum napora, dosjetljivost i iskustva. poznato je da se obično lovi na dva načina (ostalo je krivolov). Umjetnom mušicom sa specijalnim priborom za umjetnu mušicu ili pomoću vodene plastične kugle ("vaserkugle") ili pomoću štapa za potezanje ("špinanje") i role s malim varalicama, te pomoću male rotirajuće varalice leptira.

Pastrva se vrlo vješto bori čim osjeti da je uhvaćena. Munjevito pliva protiv struje, skače iz vode i pliva u granje ili grmlje. Manji se komadi zadržavaju u u brzacima i strujama oko slapova, a u dubinama velikih virova ili pod stijenama i kladama žive veći komadi. Za ribolov mušicom najpovoljnije je vrijeme od polovice srpnja, pa opet od kraja kolovoza do listopada. Poznato je da se pastrva najbolje lovi za oblačnih dana ili poslije blage ljetne kiše. Meso pastrve smatra se najkvalitetnijim od svih riječnih riba. Najveći primjerak uhvaćen je u nas 1968. godine prilikom pražnjenja akumulacijskog jezera Lokve. To je bila pastrva duga 124 cm, a 25.5 kg teška.

KALIFORNIJSKA PASTRVA

Kalifornijska pastrva (*Salmo gairdneri irideus*)

Slična je potočnoj pastrvi, samo je šira i izgleda snažnije. Po tijelu ima nepravilne crne pjege. Hrbat joj je tamnozelen a na bokovima se od glave do repa proteže šarena linija duginih boja koja vuče na rumeno. Zbog toga je i zovu ružičasta pastrva. U bivšu Jugoslaviju donesena je 1893. godine, kada su njome poribljene neke naše vode. Prava joj je domovina Amerika - Kalifornija i Kanada. Budući da može podnijeti i

topliju vodu, uzgaja se i u ribnjacima odakle se redovno povremeno ubacuju zbog poribljavanja. Poznato je da se ne zadržava na jednom mjestu. Čim malo poraste, putuje nizvodno. Zbog toga je potreban i oprez pri poribljavanju pa su za tu svrhu i najzahvalnije rijeke ponornice. Kalifornijska pastrva se mrijesti početkom godine i, dok je još mala, hrani se planktonom te sitnim vodenim životinjicama. Vrlo je proždrljiva i grabežljiva riba, a odličan je i brz plivač. Može narasti do desetak kilograma, ali su veći primjerci rijetki, jer je grabežljiva pa odmah grabi mamac. Sportski ribolovci je love na umjetnu mušicu i to predvečer, ili za vedrih i tihih proljetnih dana. Obično se upotrebljavaju krupnije mušice kao, na primjer, velika zmajevka, bumbari, velike tetrijebovke i kamenjarke. Za ribolov potezanjem koriste se leptiri ("mepsovi") od broja 0 do 3. U ribolovu potezanjem varalice poželjnije je oblačno vrijeme s malo vjetra. U našoj zemlji živi još i jedna podvrsta "amerikanke" - to je *Salmo gairdneri shasta*. Razlikuje se od one prave po tome što ima sitnije crne točke, repna peraja joj je manje usječena, a leđna je nešto duža i uža. Prva poribljavanja ovom podvrstom prevedena su od 1930. do 1935. pa je tada njome poribljena i rijeka Gacka.

SUNČANICA

Sunčanica (*Lepomis gibbosus*)

Tijelo joj je vrlo spljošteno i visokog je trupa. Hrptena peraja joj je dosta dugačka. Plavkasto-zelenkaste je boje, trbuh je narančast, a brkovi su posuti narančastim pjegama i tankosmeđim točkama. Na škržnim poklopcima ima tamnozelenkaste pjege. Ona je, kao i američki somić, donesena iz Amerike i veoma se razmnožila u našim vodama. Naraste od 10-15 cm. Voli mirne vode s bujnom vegetacijom. Ljeti se drži plićaka, a zimi se povlači u dubinu. Štetna je za sve živo oko sebe jer je

vrlo proždrljiva pa ždere mlađ i ikru. Mrijesti se od svibnja do srpnja, a ikru odlaže u gnijezda koja grade i čuvaju mužjaci. Hvata se na sitnu glistu. Meso joj je dobro, a sama je sunčanica lijepa šarena ribica pa je neki drže i u akvariju.

GRGEČ

Grgeč (*Perca fluviatilis*)

Tijelo mu je malo po strani o bokovima stisnuto i dosta visoko. Ima čvrsto prirasle ljuske srednje veličine. Hrptena mu je peraja dvodjelna. Prvi dio čvrst i bodljikav, a u drugom je samo prva košćica čvrsta, dalje je peraja mekana. Na kraju prvog dijela hrptena peraja ima crni znak. U ustima su mu sitni, oštri zubi. Po leđima je tamnozelen, a po trbuhu žućkast ili bjelkast. Okomito po tijelu ima pet do devet tamnih pruga.

Trbušne su mu peraje žućkasto-crvene, a repne sivkasto-zelene. Naraste od 20 do 30 cm, ali može narasti i do 3/4 kilograma težine. Živi u tekućim i stajaćim vodama. Rasprostranjen je u Europi i Aziji. U Španjolskoj i Italiji ga nema. U nas živi u vodama Dunavskog i Egejskog sliva.

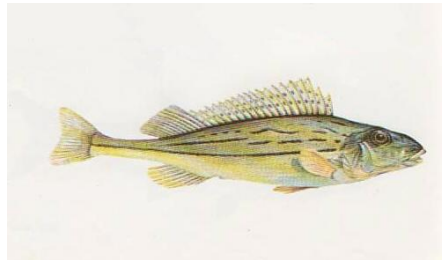
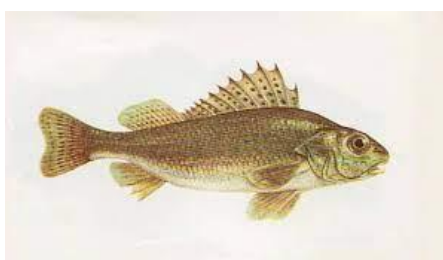
Mrijesti se u proljeće, od ožujka do svibnja. Ženka polaže ljepljivu ikru, a mužjak je prati. Drži se plićaka gdje napada sitnu ribu, vrlo je proždrljiv. Pliva uvijek na mahove. U brzom zaletu može u času stati i onda se zaletjeti dalje. Drži se u jatima i zadržava iza grana, panjeva, rupa i korijenja u rijeci.

Najbolje se lovi u veljači, pa od lipnja do studenog. Lako se lovi na potezanje ("špinanje"), mali žuti meps broj 2 i sitnu varalicu, inače na čep i glistu. Vrlo je zahvalan objekt za sportskog ribolovca, te ga i početnici mogu lagano loviti, a i zato što grize gotovo u toku cijele godine. Obično se drži donjih tokova vode, nešto niže no što dopiru štika ili som. U mladosti lovi plankton životinjskog podrijetla, a poslije lovi sitne račiće i krupniju vodenu faunu. Na početku jeseni skupljaju se u veća jata i traži dublja mjesta ispod podrivenih obala, tu će prezimjeti.

Jednoljetni grgeči dostižu do 7.2 cm, od 5 godina 12.6 cm, 10 godina 18.2 cm, 15 godina 23.6 cm. Brzina rasta ovisi o gustoći nasada i uvjetima prehrane. Iako grgeč živi u nizinskim vodama, ipak su mu potrebne veće količine kisika; zato je osjetljiv na nedostatak kisika u vodi. Grgeči iz otvorenih voda imaju i dulje tijelo i vitkiji oblik, oni iz zatvorenih zbiti su i široki.

Grgeč nije osobiti plivač i zato lovi iz zasjede. Čim opazi plijen, zaustavi se, naroguši peraje i onda napada. Opaženo je da u mlađim godinama grgeč uzima hranu gotovo cijelog dana, dok krupniji komadi samo onda kad su povoljni uvjeti za ribolov. Meso mu je odlično i nema mnogo sitnih kostiju.

BALAVAC

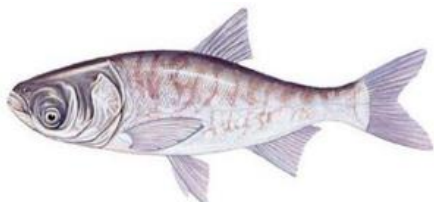

Balavac (*Acerina cernua*) Balavac isprutani (*Acerina cernua*)

Obični balavac je po leđima tamno maslinast, a po tijelu ima tamne pjege. Koža mu je sluzava i pokrivena oštrim sivim ljuskama. Prednja hrptena peraja srasla mu je

sa stražnjom i bodljikava je, pa uzrokuje bolan ubod ako se njime pažljivo ne postupa. I po škržnim poklopcima je bodljikav. Naraste do 25 cm, a hrani se sitnom ribom, crvima i kukcima. Živi u brzim i tekućim vodama s kamenim i pješčanim dnom. Živi u srednjoj i istočnoj Europi, a u nas u pritocima Dunava. Lovi se na glistu, silovito guta i vuče mamac jer je veoma proždrljiv. Mrijesti se u ožujku i travnju, a ikru odlaže na plićacima po kamenju i vodenom bilju. Mnogi ribolovci smatraju da nema dobre riblje juhe bez pokojeg balavca. Meso mu je ukusno.

TOLSTOLOBIK SIVI

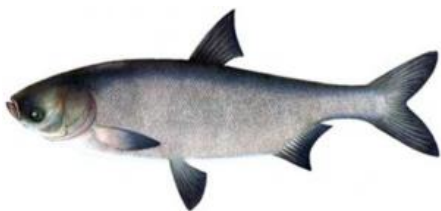
Sivi tolstolobik (*Aristichthys nobilis*)

Razlikuje se od bijelog tolstolobika, jer na truhu nema grebena, glava mu je veća, a boja tijela tamnija. Na bokovima ima tamne nepravilne mrlje. On raste brže od bijelog tolstolobika, a hrani se i zooplanktonom i planktonskim algama. Meso mu je, kao i kod bijelog, odlično.

Domovina mu je Kina, a u Mađarskoj je uveden u ribnjačarstva već 1963. pa je tako došao i u naša ribnjačarstva. U Mađarskoj spolno

sazrijeva za šest do sedam godina, međutim, potreban je umjetni mrijest jer se također, ako i bijeli tolstolobik, mrijesti prirodno pri visokim temperaturama vode. Naići će pri ribolovu na glistu, ali je za njegov ribolov potreban vrlo čvrst pribor. Naši ribolovci nasađuju njegov mlađ u društvenim ribnjacima. U nas naraste također do dvadesetak kilograma, a u svojoj domovini do četrdeset.

TOLSTOLOBIK BIJELI

Tolstolobik bijeli (*Hypophthalmichthys molitrix*)

Zovu ga i bijelim glavašem. Tijelo mu je visoko, a glava široka. Oči su mu smještene nisko. Po srednjoj liniji trbuha postoji greben koji se pruža od grla do analnog otvora. Prsne peraje dopiru do trbušnih. Leđa su sivkasto zelenkasta, a bokovi srebrnasti. Može narasti do metar u dužinu i preko 20 kg težine. Spolno je zreo u južnijim krajevima nakon tri

godine. Mrijesti se ljeti od lipnja do kolovoza, pri temperaturi vode od 26 do 30°C. Domovina mu je, kao i amuru, Azija i Kina. Ženka odlaže preko 500 000 jajašaca koja su, kao i u amura, polupelagička i lebde u vodi. Mlađ se hrani zooplanktonima, a kad malo poraste, prelazi na ishranu planktonskim algama. Velike su mogućnosti njihova uzgoja te se sve više uzgaja i u našim ribnjacima. Bronhio-spine su međusobno srasle i grade neku vrst mreže. U ribnjacima i stajaćicama zagrist će na zrnatu hranu, na glistu ili na ličinku.

SMUĐ

Smuđ (*Stizostedion lucioperca*)

Tijelo mu je valjkastog oblika, vitko i izduženo. Hrptena je peraja dvodjelna, ljuske male i čvrste. Hrpat je tamniji, a bokovi zelenkasti sa 8 do 12 tamnih pruga, trbuh bjelkast. Hrptena i repna peraja imaju tamne pjege, a ostale su sivkaste i bez pjega. Zubi su mu oštri, ali manji nego u štuke, usta su mu isto tako manja, a ždrijelo usko. Zato napada manje i sitnije ribe negoli štuka. Naraste do 15 kilograma težine. Živi u rijekama

Amerike i jezerima cijele srednje i istočne Europe, te u Aziji. Ima ga i u finskim jezerima do 64° sjeverne širine te u azijskim rijekama sliva Crnog, Kaspijskog, Azovskog i Aralskog mora. U nas živi u Dunavskom slivu i u jezerima Panonske nizine. Smuđ voli duboku, čistu i tekuću vodu te šljunkovito dno. Živi i u mutnoj vodi (Dunav). Ne voli mekano muljevito dno, ali isto tako niti prebrze ili prehladne vode. Odgovara

mu temperatura vode između 10 i 18°C. Mrijesti se od travnja do lipnja, a ženka pušta ljepljivu ikru na vodeno bilje. Ikra mu je sitnija od ikre grgeča. Oplođenu ikru jedno vrijeme čuva mužjak. Mlađ se u početku hrani životinjskim planktonom, ali već nakon godine dana napada i ždere sitnu ribu.

Najbolje se lovi od kolovoza do studenog ujutro i podveče. Smuđ je plašljiv i kreće se noću. Lovi se pri dnu na malu ribicu i tanji pribor. Pri potezanju varalicom treba vući pri dnu i izabrati manje teške, ali uže varalice. Dovoljna je jedna trokuka na. Pri lovu na smuđa ne treba metalni predvez. Smuđ je osjetljiv i nije ga teško izvaditi kad se uhvati. Pri lovu na smuđeve najuspješnije se pokazalo stavljanje razrezanih ribica na udicu. Vjerojatno je to uspješnije zbog toga jer miris krvi privlači smuđa, a smuđ ima odlično razvijeno osjetilo njuha. Potrebno je uzeti nešto teže olovo, već prema jakosti vodene struje, da nam mamac bude pri dnu, zatim dulji predvez vezan virblom i na kraju udicom, na koju ćemo staviti pola kedera tako da nam rep bude odozgo, a udica utaknuta u kedera na kraju polovice, ali tako da se vršak udice ne vidi. Najobičniji način lovljenja smuđa je s pomoću laganog plovka i žive ribice, ali tako možemo loviti u vodama gdje nije prejak struja. Plovak mora biti lagan da ga smuđ može lako podvući pod vodu, jer ako osjeti jači otpor, odmah će pustiti mamac.

KEČIGA

Kečiga (*Acipenser ruthenus*)

Tijelo joj je produženo, a gubica kečige zašiljena. Usta su joj s donje strane gubice i nema zuba. Između usta i vrška gubice ima resaste brčice za pipanje i traženje po dnu. Oči su joj malene i okrugle. Hrbat joj je tamnosiv, bokovi svjetlili, a trbuh bjelkast. Perajice su joj sivkaste. Po tijelu ima rožne štitove-pločice, i to jedan na hrptu, 2 po bokovima, a svake strane po jedan, i 2 na truhu. Koža joj je gola i glatka. Leđnih štitova ima 12-17 i oni su oštiri. Kostur joj je hrskavičast. Živi u pritocima Crnog i Kaspijskog mora. Za razliku od ostalih jesetri, kečiga rijetko zalazi u more i ona je najmanji predstavnik tog roda jer joj je obično veličina 30-50 cm. Ona je riba dubokih nizinskih voda. Hrani se ličinkama i kukcima s dna gdje ruje i traži hranu. Lovi se samo pri dnu malom udicom na glistu ili ličinke vodencvijeta. Najbolje se lovi u proljeće prije mrijesta, pa ljeti i u ranu jesen. Kreće se u jatima i putuje rijekom. Na trzaj treba odmah zategnuti, a pozicije su ondje gdje je ilovasto dno rijeke. U svibnju i lipnju kečige odlažu ikru po kamenu i šljunku u dubokoj brznoj vodi. Meso joj je žućkasto i vrlo tečno.